

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

Závěrem můžeme konstatovat, že vytčené cíle zjišťovacího výzkumu zaniklého kostela v Bučovicích byly prakticky bezesbýtku dosaženy a jeho datování můžeme upřesnit ještě z hlediska historie umění. Velmi blízkou analogii k výzdobným prvkům severního portálu poskytuje profilace jednoho z ústupků portálu refektáře cisterciáckého kláštera ve Velehradě (Pojsl 1990, 123, 172, obr. 65, 110), který pochází z nejstarší fáze kláštera z let 1210-1228. Působení velehradské klášterní huti se má za doložené i v dalších více či méně vzdálených místech jižní Moravy, jako je např. kostel sv. Vavřince ve Vracově (okr. Hodonín) z let 1230-1240 (Richter 1957, 7-16), kostel sv. Václava v Kostelci (okr. Hodonín) ze 30. let 13. stol. (Samek 1999, 175-176) nebo fragmenty portálu kostela na hradě Lukově (okr. Zlín), doloženého nepřímou 1235 (Plaček 2001, 361). Podle časového zařazení těchto staveb můžeme také původní bučovický kostel datovat hypoteticky už do 30. let 13. stol., rozhodně však do první poloviny 13. stol. Zdobný obvodový sokl i ústupky portálu jsou podle provedení prací školených kameníků napodobujících cizí vzory.

Co se týče celkové rekonstrukce stavby, šlo bezesporu o jednodlný kostel 11,5 m široký a zhruba 25 m dlouhý, s osou mírně vychýlenou k JV. Hlavní vstup, umístěný na severní straně, směřoval k někdejší, zřejmě nikoliv nevýznamné tržní osadě a byl ozdoben reliéfním ústupkovým portálem. Uzavření lodi na východě zůstává zatím neznámé, nejpravděpodobnější se však jeví pravoúhlý tvar kněžiště podobně jako v Kostelci (ve Vracově je presbytář polygonální). V ose západního průčelí se nachází kolmé ostění prostého nezdobného průchodu do prostory vymezené zdmi, z nichž jedna byla částečně odkryta. Tento prostor lze označit nejspíše za zbytky axiálně situované západní věže, jejíž podvěží by bylo podle četných analogií přístupné pouze z hlavní lodi (obr. 5). Nelze ani vyloučit, že jednodlný kostel s věží byl nejprve typem tribunového panského kostela s věžní či spíše pavlačovou tribunou a až později se stal farním kostelem tržní osady (hřbitov u kostela je doložen nejméně od roku 1405). Věž by pak mimo jiné zprostředkovala i vstup na tribunu. Neobvyklé je, že mezi západním průčelím a navazující zdí věže nebyla nalezena dilatační spára. To může svědčit o odlehčené konstrukci věže, na jejíž patrové zděné části mohla být posazena dřevěná konstrukce se zvonice.

*Pavel Borský, Radmila Stránská, Petr Vitula
SPÚ Brno*

Literatura:

Ondra, K., Stránská, R., Vitula, P. 2001: Stavební kameny zdíva románského kostela v arcálu zámku v Bučovicích. In: Ve službách archeologie III, Sborník k 75. narozeninám Prof.

RNDr. Jana Jelínka, DrSc. Brno, 163-166.

Palátová, H., Stránská, R., Vitula, P. 2001: Bučovice (okr. Vyškov), PV 42 (2000), 203-204.

Plaček, M. 2001: Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí. Praha.

Pojsl, M. 1990: Velehrad. Stavební památky bývalého cisterciáckého kláštera. Brno.

Richter, V. 1957: Raněgotická stavba vracovského kostela. In: Umění a svět 1, Gottwaldov, 7-16.

Samek, B. 1999: Umělecké památky Moravy a Slezska. 2. svazek J-N. Praha.

Resumé:

Bučovice (Bez. Vyškov), „Schloss“. Kirche, Schloss. Mittelalter, Neuzeit. Feststellungsgrabung.

DIVÁKY (okr. Břeclav)

„Padělky za humny“. Střední a mladší doba hradištní. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Na základě upozornění Jaroslava Němečka, že na návrší jižně od vsi jsou naorány hroby, provedl ÚAPP Brno ve spolupráci s katedrou antropologie PřFMU v září 2000 záchranný výzkum na ploše 11x17 m, při němž bylo prozkoumáno 16 kostrových hrobů, z nichž většina je datována do mladší doby hradištní. Jeden hrob zachycený mimo zkoumanou plochu je keramickou nádobou datován do střední doby hradištní. V mladohradištních hrobech se našly mince, esovité záušnice a nožiky.

Josef Unger, ÚAPP Brno

Resumé:

Diváky (Bez. Břeclav), „Padělky za humny“. Mittlere und jüngere Burgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

DLOUHÁ LHOTA (okr. Blansko)

Kostel sv. Bartoloměje. Středověk-novověk (14.-18. stol). Ossarium. Záchranný výzkum.

Kostel sv. Bartoloměje se nachází na V okraji obce. Na mapě ZM ČR 1:10 000 list č. 24-14-18 je jeho poloha vyznačena těmito koordináty od Z a J s.č. 352:309 mm. Při výkopu odvodňovací rýhy za presbytářem (nachází se na S straně kostela) bylo nalezeno množství lidských kostí (zejména lebky a dlouhé pažní, stehenní a holenní kosti). Kosti byly uloženy ve směru S-J (v ose kostela). Jáma, ve které byly kosti uloženy, byla jen vykopána do podloží a po jejich uložení zpětně zaházena. Nebyly zdokumentovány žádné známky architektonických úprav (např. vyzdívka, bednění). Výkopem o šířce a hloubce 1,0 m byla zjištěna pouze délka jedné ze stran ossaria – 5,0 m.

Od 14. stol. je v obci doložen kostel sv. Vavřince, bohužel bez bližšího určení místa. V jeho okolí se pohřbívalo až do konce 18. stol., kdy areál zaniká. Kosterní pozůstatky z něj byly pravděpodobně exhumovány a přeneseny do ossaria ke kostelu sv. Bartoloměje, postavenému v letech 1804–1805 na „zeleném drnu“.

Tomáš Berkovec, ÚAPP Brno

Literatura:

Samek, B. 1994: Umělecké památky Moravy a Slezka I (A/A). Praha.

Tenora, J. 1903: Vlastivěda Moravská II. díl. Kunštátský okres. Brno.

Resumé:

Dlouhá Lhota (Bez. Blansko), Sv. Bartoloměj Kirche. Mittelalter-Neuzeit (14.-18. Jh.). Ossarium. Rettungsgrabung.

DRNOVICE (okr. Vyškov)

Intravilán obce. Novověk. Sídlištní vrstva. Záchranný výzkum. Uložení: Muzeum Vyškovska (i.č. A 11 064–11 074).

Poloha lokality v ZM ČR 1:10 000, list č. 24-41-15, je dána souřadnicemi od Z a J s.č. 51,5:132 mm. Při hloubení rýhy pro vodovodní přípojku stáčírny pitných vod byla na pravém břehu potoka Drnovky narušena novověká kulturní vrstva obsahující uhlíky, drobné kousky cihel, kameny, zvířecí kosti, keramiku a železné hřebíky. Datovat ji můžeme do 18. století. Jako intruze se v tomto kontextu jevila středověká keramika zdobená horizontálním rýhováním ze 14.-15. stol.

Tomáš Zeman, Muzeum Vyškovska

Resumé:

Drnovice (Bez. Vyškov), Intravillan der Gemeinde. Neuzeit. Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

HLUČÍN (okr. Opava)

Bašta č. 8. Středověk, novověk. Opevnění. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum spíše sondážního charakteru se uskutečnil od 30. 7. do 25. 10. 2001 v SV části bývalého městského opevnění, v prostoru bašty č. 8, parc. č. 55. Akce proběhla v souvislosti s opravami tohoto objektu a terénními úpravami v jeho okolí po demolici chátrajícího domku, do bašty v průběhu novověku vestavěného. Jejím cílem bylo zachycení stratigrafie místa, eventuálně zjištění stop aktivit předcházejících stavbě bašty, dobudované zhruba ve 30. letech 16. století, a způsobu jejího budování. Práce měly zmapovat prostor uvnitř i vně objektu se zaměřením na

získání hmotných důkazů o existenci parkánu, parkánové hrady a příkopu, kterou indikovaly výsledky geofyzikálního průzkumu z r. 1994. Poslední úkol nemohl být z objektivních důvodů prozatím splněn a bude předmětem dalšího výzkumu, patrně v r. 2002.

Samotná bašta je zděna z lomového kamene na vápennou maltu. Zatímco z vnější strany působí dosud homogenně, zevnitř je zdivo silně narušeno, hlavně záměrným odebíráním kamenů jako stavebního materiálu pro užití jinde. Síla nadzemního zdiva se proto dnes pohybuje mezi 0,80-0,95 m. Již v počáteční fázi výzkumu byly obnaženy základy bašty v jejich původní šíři cca 2 m, včetně ukončení jejího levého ramene, které bylo kvůli vestavbě domku zcela ubouráno.

Prostor bašty byl zkoumán pomocí sond (S1-S5). Povrch celého místa byl díky úpravám po demolici v r. 2000 pokryt vrstvičkou šedého štěrku, narušenou a místy překrytou smíšeným materiálem pocházejícím z výkopu pro potřeby statika (později sonda S1), vzniklého již před výzkumem. Následovaly vrstvy smíšeného obsahu, buď odpadního charakteru, nebo druhotně přemístěné vyrovnávky terénu, vzniklé zřejmě v době stavby domku či v průběhu jeho existence. Soustředovaly se více v centrální části bašty, blíže jejímu čelu, v místech výstupu z ní se stratigrafie stávala podstatně jednodušší. Zde kromě recentní úpravy terénu tvořila původní povrch smíšená podemoliční vrstva a novověká vrstva pod ní, která již nasedala na středověkou kulturní vrstvu, zachycenou v celém zkoumaném prostoru. Její síla se pohybovala od 0,20 do 0,50 m, v sondě S3 dosáhla místně i 1,30 m. Níže se již nacházelo neporušené písčité podloží.

Vlastní těleso bašty pod dnešním terémem pokračovalo v místech konce obou ramen do hloubky 0,90-1,00 m, směrem k čelu bašty se hloubka rapidně zvyšovala, takže ani výkopem do 3,10 m zde nebylo dosaženo základové spáry, sondáž pedologickou tyčí prokázala pokračování zdi ještě v hloubce 3,50 m. Síla základů v nejexponovanějším místě nebyla konstantní jako na povrchu, ale zhruba 1,10 m pod terémem se základy o 0,20 m rozšiřovaly, o 1,20 m níže naopak ustupovaly. Zatímco obě ramena byla zbudována ve středověké kulturní vrstvě, v místech maximální výduti bašty zasahovalo kamenné zdivo hluboko pod ní do rostlého písku. Tento způsob výstavby, zohledňující konfiguraci terénu, ostatně koresponduje se situací zjištěnou u dalších dvou dodnes zachovaných hlučínských bašt - č. 5 a 9, zkoumaných archeologicky již v r. 1994.

Na ukončení levého křídla bašty navazovala hradební zeď o síle cca 2 m, dochovaná pod povrchem v délce 3,20 m.

Nálezy ze sledovaného prostoru zahrnovaly

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00